

**A.S. Sagdullayev, B.J. Eshov, A.A. Odilov,
A.B. Xoliqulov, A.M. Xidirov, O'.M. Mavlonov,
O.P. Kobzeva**

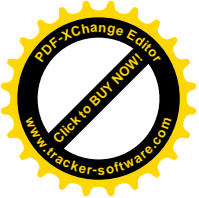
O'ZBEKISTON TARIXI

I kitob

(Eng qadimgi davrdan-XIV asr o'rtalarigacha)

Oliy o'quv yurtlari tarix fakultetlari talabalari uchun darslik
Ta'lim yo'nalishi: 5120300 - Tarix (jahon mamlakatlari bo'yicha)

Toshkent
"NIF MSH"
2024

UDK: 94(575)(075)

KBK: 63.3(0)

O' 17

A.S. Sagdullayev

**O'ZBEKISTON TARIXI: I kitob./ B.J. Eshov, A.A. Odilov,
A.B. Xoliqulov, A.M. Xidirov, O'M. Mavlonov, O.P. Kobzeva/
Darslik. – Toshkent: "NIF MSH", 2024. – 604 b.**

Oliy o'quv yurtlari tarix yo'nalishi bakalavriat talabalari uchun mo'ljallangan ushbu "O'zbekiston tarixi" darsligining I kitobi eng qadimgi davrlardan boshlab XIV asrning o'rtalariga qadar bo'lgan davrni o'z ichiga qamrab olgan. Mazkur darslik mustaqillik yillarida olib borilgan tadqiqotlarning umume'tirof etilgan natijalari bilan boyitilganligi, fan bo'yicha innovatsiyalarni o'quv jarayoniga joriy etilganligi bilan ilgarigi o'quv adabiyotlaridan farq qiladi.

Ushbu darslik ma'lumotlaridan magistrlar, izlanuvchi-tadqiqotchilar, o'qituvchilar va tarixchi – olimlar ham foydalanishlari mumkin.

Mas'ul muharrir:

A.S. Sagdullayev

tarix fanlari doktori, professor, akademik

Taqrizchilar:

R.X.Sulaymonov

tarix fanlari doktori, professor

M.Sh.Qidirniyazov

tarix fanlari doktori, professor

B.B.Aminov

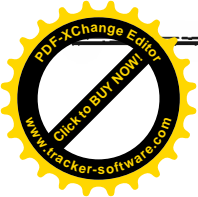
tarix fanlari nomzodi

O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2018–yil 14–iyundagi 531–sonli buyrig'iga asosan nashr etishga ruxsat berilgan.

ISBN 978-9910-793-29-5

© A.S. Sagdullayev va boshqa., 2024.

© "NIF MSH", 2024.

KIRISH

O‘zbekiston tarixi chuqur ildizlar va boy madaniy o‘tmishga ega. Ko‘p ming yillar davomida rivoj topgan bu tarix ajdodlarimiz va xalqimiz tarixi sifatida o‘rganiladi. Istiqlol o‘zbek xalqi hayotida tub ma‘naviy yangilanish yo‘lini ochib berdi. Mamlakatimizning ijtimoiy-iqtisodiy, fan-ta‘lim va madaniy sohalarida keng qamrovli islohotlar amalga oshirilmoqda.

O‘zbekiston mustaqil, suveren davlat sifatida jahon tarixida abadiy o‘rin oldi. Biz hozirgi davr tinchlik, barqarorlik va totuvlik, milliy taraqqiyot sharoitida, mustaqillik mohiyatini chuqur anglab, xalqimiz tarixidagi bunyodkorlikka intilish, vatanparvarlik namunalari, buyuk ajdodlarimizning betimsol jasorati va ezgu, yaratuvchanlik ishlarini yangi asoslarda rivojlantirib davom etishimiz lozim.

2017–2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasida ko‘zda tutilgan mamlakatimizni modernizatsiya qilishning ustuvor vazifalari barcha soha va tarmoqlar qatori oliy ta‘lim muassasalari faoliyatining sifati hamda samaradorligini oshirish uchun yangi imkoniyatlar yaratishni talab qilmoqda¹. Mamlakatimizda oliy ta‘limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo‘nalishlarini belgilashda zamonaviy bilimga ega yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini yanada ta-

---

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli «O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida»gi Farmoni [Elektron resurs]. <http://strategy.regulation.gov.uz/uz/document/2>.

irish, oliy ta'lim sifatini tubdan oshirish muhim ahmiyatga ega. Shu bois yoshlarimizni istiqlol g'oyalari ruhida tarbiyalashga ega bo'ladigan boy tariximizni, ma'naviy qadriyatlarimizni ta'minlash zamonaviy o'quv qo'llanma va darsliklar katta o'rinni egallaydi.

Bu borada O'zbekiston tarixini o'rganishga xolis, haqqoniy yondashib, ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda bu fanni o'qitish uslubiyatini takomillashtirish o'z dolzarbligi bilan ajralib turadi.

O'zbekiston tarixini zamonaviy talab darajasida o'rganish, tarixiy-madaniy jarayonlarni va o'tmish voqealarini yangi ilmiy yondashuvlar va qarashlar tamoyillari orqali ta'riflash, asl manbalarga tayanib masalani tahlil etish muhim vazifa hisoblanadi.

Bugungi kunda madaniy va ma'naviy merosni tiklash hamda keng targ'ib qilish, tarix ilm-fan sohasidagi innovatsiya mazmuniga ega tadqiqotlar natijalarini ta'lim jarayoni, darslik va o'quv adabiyotlariga tatbiq etish, darsliklarning yangi avlodini yaratish va iqtidorli yoshlarni ilmiy-tadqiqot ishlariga jalb etish dolzarb ahamiyat kasb etadi².

O'zbekiston jahon sivilizatsiyasi taraqqiyotiga qo'shgan hissasini o'rganish va targ'ib etish, ta'lim-tarbiya sohasida undan keng foydalanish, yosh avlodni tarbiyalashda o'ta muhimdir. Zero, ma'naviyatning asosi bo'lgan tarix, insonparvarlik qadriyatlariga sodiqlik, milliy g'urur va iftixor, vatanparvarlik tuyg'ularini yuksaltirishda, tarixiy xotira esa milliy o'zlikni anglashga, inson dunyoqarashini kengaytirishga va tarixiy ongni shakllantirishga ko'mak beruvchi katta kuch hisoblanadi.

Mamlakatimizda yuksak bilimli, ma'naviy barkamol avlodni yuzaga keltirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. Ilm-fan taraqqiyotini ta'minlash borasida mamlakatimizda amalga

---

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-sonli «O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi Farmoni.

² *Mirziyoyev Sh.* Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: «O'zbekiston». 2017. – B. 472–473.

o'shirilgan islohotlarning mohiyati va mazkur sohada o'zlashtirilgan talablarga javob berishi darkor. Ta'lim tizimini sifat jihatidan takomillashuvi uchun eng avvalo ilm-fan yangiliklarini o'quv jarayoniga tatbiq etish lozim.

Ushbu muhobasiz, yangi avlod o'quv adabiyotlari ham yuqorida ta'lim tizimiga o'zlashtirilgan mulohazalarga hamohang ravishda zamonaviy talablarga javob berishi darkor. Ta'lim tizimini sifat jihatidan takomillashuvi uchun eng avvalo ilm-fan yangiliklarini o'quv jarayoniga tatbiq etish lozim. O'zbekiston tarixi o'quv fan dasturi asosida 5120300 – Tarix (jahon mamlakatlari bo'yicha) bakalavriat bosqichi talabalari e'tiboriga havola etilayotgan mazkur darslik O'zbekiston tarixi darsligining I kitobini tashkil etib, eng qadimgi davridan XIV asrning o'rtalariga qadar bo'lgan tarixiy davrni qamrab oladi. Darslikni tayyorlash jarayonida yozma manbalar, arxeologiya, antropologiya, numizmatika hamda epigrafika materiallari, O'zbekiston tarixining turli davrlariga oid so'nggi ilmiy tadqiqotlar natijalaridan keng foydalanildi.

Darslik O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining «Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi tizimi uchun o'quv adabiyotlarining yangi avlodini yaratish konsepsiyasi»da ilgari surilgan talablarga mos ravishda tayyorlangan. O'quv adabiyotlarining mazmuni bilim oluvchilarda mustaqil va erkin fikrlash, o'zlashtirib olingan bilimlarni bosqichma-bosqich boyitish va mukammallashtirib borish, mustaqil ta'lim olish, yangi bilimlarni o'quv va ilmiy adabiyotlaridan izlab topish hamda amaliy ko'nikmalar shakllantirishni ta'minlashi kerak.

Ushbu darslik shu vaqtgacha respublika professor-o'qituvchilari, tarixchi olimlar tomonidan yaratilgan darsliklardan farqli o'laroq quyidagi jihatlarni o'zida aks ettirgan:

– O'rta Osiyo qadimgi va o'rta asrlar davrlari tarixi bo'yicha antropologiya, arxeologiya, etnologiya, manbashunoslik va tarixiy geografiya sohalaridagi ilmiy tadqiqotlar natijalaridan keng foydalanildi hamda so'nggi yillarda yuzaga kelgan innovatsiyalar, O'zbekiston tarixi faniga oid yangi yondashuv va ilmiy qarashlar ko'rib chiqildi;